

KRONIKA

SMEŠNO GROZLJIVA POVEST IZ RESNIČNEGA ŽIVLJENJA ALI KJE SO PRAVLJICE?

Zadnje čase popisuje Franček Rudolf, ki se je svojčas navdušeno ukvarjal s persiflažo in demontažo vseh mogočih mitov, pravzaprav samo še resnično življenje: dogodke, ki so se nagodili njemu samemu, njegovim bližnjim ali vsaj njegovim znancom. V tem življenju namreč ni več časa za pisanje pravljic, kot mora ugotoviti navsezadnje tudi neznani mož s televizije, ki jo je glavni junak Rudolfove knjige *Nagradno življenje** dotlej dovolj vztrajno oskrboval s pravljicami, in tako mora neznani mož celo zapisati usodno vprašanje: »Kje so pravljice?« Franček Rudolf opisuje, kot rečeno, samo še resnično življenje, a opisuje ga kot bolj smešno, grozljivo in fantastično, kot so bili smešni, grozljivi in fantastični starodavni miti, kajti takšno se mu življenje kaže v vsakdanji skušnji, ki je na koncu koncev vendarle najzvesteji »odraz« t. i. objektivne (družbene, politične, kulturne, gospodarske itn.) stvarnosti. Življenje seveda res ne piše romanov in oznako »roman«, ki jo je Franček Rudolf zapisal v podnaslov svoje najnovejše knjige, je najbrž razumeti kot še enega od postopkov in načinov ironizacije resničnosti, ki jo je mogoče kolikor toliko normalno prestati samo na način humorne (šale s politično, gospodarsko ali seksualno vsebino) ali ironične abreakcije, kajti vse druge možnosti so zgolj rak, aids, norost ali vsaj ulkus. Pripoved *Nagradno življenje*, v kateri popisuje Rudolf gradnjo mansardnega stanovanja na nekem ljubljanskem podstrešju, torej nadvse vsakdanje in stvarno podjetje nekega občana,

ki v večini normalnih družb ne pomeni prav nič usodnega, je potemtakem mogoče označiti samo kot povest. Za takšno oznako pripovedi govori tako njena realistična zavezanost stvarnosti na ravni zgodbe kot tudi njen ustroj s srečnim koncem vred. Seveda pa je to zvrstno oznako nedvomno treba podkrepiti z že navedenimi pojasnjevalnimi pridevniki »smešno, fantastično, grozljivo«, čeprav bi bila ta oznaka v resnici najbolj natančna, če bi bilo mogoče vse tri pridevnike združiti v enega z vsemi temi pomeni (»grozljivo-smešna-fantastična povest«). Ta dodatek k osnovni zvrstni oznaki priča o avtorjevem dejavnem razmerju do obravnavane resničnosti, se pravi o tem, da gre za resnično umetniški odnos do stvarnosti (za preoblikovanje stvarnosti). Franček Rudolf v svojem popisu zgosti sicer na videz docela normalno in celo logično dogajanje ravno do tiste mere, da se v tej zgostitvi na nedvoumen način razkrije misterij slehernikove vsakdanjosti v vsej svoji uničevalnosti in naravnost mistični ali celo metafizični grozljivosti, ki se je sicer ne zavedamo v zadostni meri, ker v življenju čutimo posledice vedno z določenim zamikom, torej potem, ko se resnični vzroki bolezni ali norosti že skrijejo vsaj v polpreteklost in zato seveda te posledice pripišemo nekakšnim izmišljenim razlogom in nikoli ne uspemo niti začeti s stabilizacijskimi ukrepi, kaj šele, da bi stabilizacijo resnično tudi izpeljali (kot nas uči tudi naša družbenopolitična skušnja).

Franček Rudolf v svoji nadvse tekoče pisani in lahko berljivi povesti, ki v primerjavi z nekaterimi njegovimi prejšnjimi deli tudi v drugi polovici vzdrži začetno intenziteto, ugotavlja in dokazuje, da je naše vsakdanje življenje prepolno pošastnih zapletov in nesporazumov, ki v ustreznih trenutkih in okoliščinah dobivajo resnično mitske razsežnosti in povzročajo smrt, kugo, strah in grozo ter razpad osebnosti, pa četudi gre za na videz tako banalne malenkosti, kot je

*Franček Rudolf, *Nagradno življenje*, Založba Borec Ljubljana, 1986; Oprema Vili Vrhovc.

čakanje na obrtnika, ki zna svoje znanje prodati kot skrivnostno alkimijo najvišje vrste. To njegovo odkrivanje prekletstva, ki smo ga deležni prav vsi brez izjeme in ne le izvoljenci, kot so bili razni Agamemnoni, Ojdipi, Gilgameši ali Lepe Vide, in odkrivanje tako rekoč kozmičnih katastrof v banalnostih vsakdanjega življenja je nedvomno še neocenjena kvaliteta Rudolfovega pisanja. In to, da je uspel najti/vzpostaviti umetniški prijem, ki mu omogoča morda celo edino še možno obliko katarze (skozi ironijo, humor in persiflažo), in tako tudi abreakcije problema, je njegova druga pomembna kvaliteta. Obe sta se v knjigi *Nagradno življenje*, ki pomeni spomenik vsem zavednim Slovincem, ki so se vsestransko uveljavili. To so storili tako, da

so pripravljani spustiti se v rakonosno in čironosno pustolovščino zasebne gradnje. S tem vsaj za nekaj let podaljšujejo agonijo države, saj se ta kljub temu nezadržno bliža bankrotu. To si drzno ugotoviti ne glede na to, da bi naši najeminentnejši kritiki s svojih goethejanskih piedestalov najbrž delo ocenili kot »nič«, njihovi nič manj vase zaverovani mladi nasledniki pa za ničvredni izmislek inferiorne slovenskosti, ki že zato, ker je slovenskost, ne more biti resnične pozornosti vredna, kaj šele umetniško plodna. Kljub vsemu temu je Frančkova knjiga prijetno branje in, če smo že pri teoriji odraza, celo dokaj verodostojen »dokument« časa; je pa seveda res povest in kaj več niti ne želi biti.

Tone Peršak

SPREHOD PO JUGOSLOVANSKIH IN TUJIH REVIJAH

Prav je, da vsaj kdaj pa kdaj spomnimo naše bralce na dovolj zanimivo revijo, ki ima pri nas čisto posebno funkcijo in jo tudi dovolj dobro opravlja: gre za trimesečnik *La Battana*, ki izhaja na Reki in je namenjena predvsem bralcem v Italiji, italijanski narodnosti pri nas in redkim italianistom v Jugoslaviji. Uredništvo se trudi, da bi kar najbolj mogoče populariziralo jugoslovanske avtorje v Italiji in italijanske pri nas. Morda bi ob tem kazalo zapisati, da Slovenci te možnosti še nismo dovolj izkoristili, bolj redko kot drugi se namreč pojavljamo v tem glasilu pa tudi krog sodelujočih avtorjev je relativno ozek. V najnovejši, 82. številki zastopa slovensko pripovedništvo tržaški pisatelj Boris Pahor z odlomkom *Vrnitev* v Natzweiler (Iz Nekropole) v prevodu Ezia Martina. Škoda, da ni prevajalec ali kdo drug napisal vsaj krajši informativni esej o pisatelju, pri *La Battani* je namreč navada, da objavljenega avtorja, pesnika ali pisatelja, predstavijo še z ustrezno spremno besedo. Tako je v tej številki

predstavljen Mirko Magarašević, srbski pesnik mlajšega rodu. Jugoslovansko italianistiko zastopa tokrat Sanja Roić z razpravo o Pirandellu, zanimiv je tudi esej Predraga Matvejevića Sredozemski brevir, z dokaj reprezentativnim izborom je predstavljen Maurizio Tremul, razveseljivo talentiran mlad pesnik italijanske narodnosti s Koprskoga.

* * *

Osrednji avtor najnovejše številke rusinske *Švetlosći* (št. 6, 1986), revija izhaja vsak drugi mesec, je namenjen poeziji Cirila Zlobca. Rusinski pesnik Miron Kološnaja, ki je izdal pred dvema letoma pri rusinski založbi Ruske slovo v Novem Sadu, kot prvega slovenskega pesnika, prav Cirila Zlobca (zbirka *V Kaplji rose*), je tokrat prevedel celoten pesnikov cikel *Davnina* iz zbirke *Nove pesmi* in sleherni prevedeni pesmi dodal tudi kratek komentar. Gre za antične mitološke motive v moderni interpretaciji, (Srečni Sizif, Potuhnjeni Prometeji, V Tantalovove muke potopljeni, Oslepljeni Polifemi, Z Ikarom okuženi, Osamljeni Orfeji,